

**VOORONTWERP VAN DECREET HOUDENDE INSTEMMING MET HET
VERDRAG NR. 188 BETREFFENDE HET WERK IN DE VISSERIJSECTOR,
AANGENOMEN DOOR DE INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE IN
HAAR ZESENNENEGENTIGSTE ZITTING IN GENEVE OP 14 JUNI 2007**

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Samenvatting

Het verdrag nr. 188 betreffende het werk in de visserijsector werd op 14 juni 2007 aangenomen in Genève door de Internationale Arbeidsconferentie in haar zesennegentigste zitting.

Het verdrag van 2007 heeft als doel gelijke arbeidsvoorwaarden in de visserijsector te scheppen en te handhaven door aanvaardbare levens- en arbeidsomstandigheden voor vissers. Daarnaast bevordert dit verdrag eerlijker mededingingsvoorwaarden voor eigenaars van vissersvaartuigen. Dit verdrag kan eveneens worden beschouwd als een antwoord op de vaak voorkomende problematieken van arbeidsongevallen, uitbuiting en kinderarbeid.

Dit ontwerp van instemmingsdecreet kadert in de strategische doelstelling "er is respect voor arbeids- en milieunormen" uit de beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking.

2. Situering

De visserij wordt in wezen beschouwd als een van de meest gemondialiseerde bedrijfstakken ter wereld en deze sector krijgt dan ook de gevolgen van de mondialisering in volle omvang voor haar kiezen. Zo'n dertig miljoen mensen zouden naar schatting werkzaam zijn in deze sector. Van deze dertig miljoen mensen zou de helft fulltime werken aan boord van een vissersvaartuig. Daarnaast levert de visserij ook veel bijkomende jobs op. Deze sector is een belangrijke bron van werkgelegenheid.

De visserij is een sector die zowel op klein- als grootschalig niveau kan worden georganiseerd en als erg divers wordt beschouwd. Omwille van het internationale karakter van deze sector zijn internationale afspraken noodzakelijk. Daarenboven wordt deze vorm van arbeid beschouwd als een van de zwaarste arbeidsvormen. Het aantal ernstige arbeidsongevallen en ongelukken met dodelijke afloop ligt nergens hoger waardoor deze sector als een gevaarlijke arbeidsomgeving wordt beschouwd. Bovendien wordt deze sector vaak geconfronteerd met de problematieken van uitbuiting en kinderarbeid.

In februari 2006 werd het geconsolideerde verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) betreffende maritieme arbeid, (het VMA) bekrachtigd. Het VMA sloot de visserij van haar toepassingsgebied uit. Omwille van de specifieke kenmerken van de visserijsector en de daarbij samenhangende levens- en werkomstandigheden, werd het noodzakelijk geacht een specifieke bescherming te voorzien.

De goedkeuring van het verdrag inzake arbeid in de visserijsector werd dus noodzakelijk. Vanaf 2003 hebben het Bureau en de drie groepen (regeringen, werkgevers en werknemers) van de IAO zich gebogen over de formulering van een aangepaste en brede internationale arbeidsnorm voor de visserij, die de vissers wereldwijd adequate bescherming dient te bieden en op grote schaal dient te worden geratificeerd.

Op 14 juni 2007 rondde de Internationale Arbeidsconferentie de onderhandelingen af met het aannemen van het verdrag: 437 afgevaardigden keurden de tekst goed. Dit verdrag gaat vergezeld van aanbeveling 199 over werk in de visserij, die in juni 2007 door de Internationale Arbeidsconferentie werd goedgekeurd.

De Europese Unie (EU) was intensief betrokken bij de onderhandelingen over en de afronding van dit verdrag en dit door middel van coördinatie op EU-niveau. De bekrachtiging van dit verdrag wordt dan ook sterk aangemoedigd door het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie. Dit verdrag sluit immers aan bij het streven van de Europese Unie naar de bevordering van fatsoenlijk werk voor iedereen binnen en buiten de EU. Zo worden de lidstaten geacht zo spoedig mogelijk de nodige stappen te nemen om hun akte van bekrachtiging neer te leggen. In het EU-blauwboek inzake het maritieme beleid wordt ook aangedrongen op de ratificatie en toepassing van internationale arbeidsverdragen voor de maritieme sector.

3. Inhoud van het verdrag

Het verdrag slaat op alle vormen van commerciële visserij met uitzondering van de recreatieve visserij. Het beoogt internationale minimumnormen voor de visserij vast te stellen. Verder regelt het de werk- en leefomstandigheden van vissers. Dit betreft onder meer belangrijke kwesties zoals gezondheid en veiligheid op het werk, bemanningssterkte en rusttijden, bemanningslijst, repatriëring, werving en aanstelling, sociale zekerheid, naleving en handhaving.

Het verdrag telt negen hoofdstukken: I) definities en toepassingsgebied, II) algemene beginselen, III) minimumvereisten voor het werken aan boord van vissersvaartuigen, IV) arbeidsvoorwaarden, V) accommodatie en voeding, VI) medische zorg, gezondheidsbescherming en sociale zekerheid, VII) naleving en handhaving, VIII) wijziging van de bijlagen I, II en III, en IX) slotbepalingen.

Belangrijk in dit verdrag is dat zowel de vlaggenstaten als de havenstaten worden verplicht een nalevings- en handhavingssysteem in te voeren. In het verdrag is een "geen gunstiger behandeling"-clausule opgenomen, zodat schepen van staten die het verdrag niet hebben bekrachtigd, geen gunstiger behandeling ontvangen dan schepen die de vlag voeren van een staat die dit wel heeft gedaan

4. Belang voor Vlaanderen

Dit verdrag is belangrijk voor Vlaanderen en België omwille van de sociale en juridische bescherming voor mensen werkzaam in de visserij. Eveneens van belang is het feit dat de havencontrolediensten erop moeten toezien dat buitenlandse vissersschepen die onze havens aandoen, aan dezelfde minimumnormen voldoen.

5. Bevoegdheden van de Vlaamse overheid

Op grond van artikel 6, §1, IX, 1° van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen, zoals gewijzigd, is arbeidsbemiddeling een gewestbevoegdheid. Op dat principe bestaan geen uitzonderingen. Ook arbeidsbemiddeling voor vissers bedoeld in artikel 22 van het verdrag is dus een exclusieve bevoegdheid van de drie gewesten.

De Vlaamse overheid is bevoegd voor het regelgevend kader inzake private arbeidsbemiddeling. De arbeidsrechtelijke aspecten in verband met uitzendarbeid behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid. Aan de basis van de reglementering in het kader van private arbeidsbemiddeling ligt het IAO-Verdrag nr. 181 van 19 juni 1997 betreffende de particuliere bureaus voor arbeidsbemiddeling, door België geratificeerd op 8 juni 2004 en door het Vlaamse parlement goedgekeurd op 17 juli 2000.

Activiteiten van arbeidsbemiddeling die verricht worden in het Vlaamse Gewest, zijn onderworpen aan de Vlaamse regelgeving (decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap "Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding" en het decreet van 10 december 2010 betreffende de private arbeidsbemiddeling en bijhorend uitvoeringsbesluit). De Vlaamse regelgeving voorziet in afdoende handhavings- en klachtenmechanismen om uitvoering te geven aan de verplichtingen die voortvloeien uit dit verdrag.

Hieronder vallen zowel Belgische en buitenlandse bureaus, als natuurlijke personen, rechtspersonen en feitelijke verenigingen. Bureaus die gevestigd zijn in een ander Belgisch Gewest, de Duitstalige Gemeenschap, of in het buitenland vallen dus ook onder de toepassing van de regelgeving indien ze activiteiten in het Vlaamse Gewest verrichten. De Vlaamse regelgeving voorziet in afdoende handhavings- en klachtenmechanismen om uitvoering te geven aan de verplichtingen die voortvloeien uit dit verdrag.

Andere verdragsbepalingen die Vlaamse gemeenschapsbevoegdheden raken, zijn slechts declaratoir of intentioneel.

6. Procedureverloop

6.1. Gemengd karakter en aanneming van het verdrag

Tijdens zijn vergadering van 13 maart 2013 legde de Werkgroep gemengde verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), het gemengde karakter vast. Zowel de federale overheid als de gewesten en gemeenschappen oefenen hun bevoegdheid uit. Overeenkomstig de beslissing van de ICBB van 9 juli 2008 worden de leden van de ICBB geacht met de in de WGV bereikte consensus in te stemmen behoudens bezwaar binnen de 30 dagen na de notificatie van het verslag door het secretariaat van de WGV. De voorzitter van de ICBB meldde in zijn brief van 8 juli 2013 dat geen enkel bezwaar werd geopperd. De ICBB heeft de consensus in de WGV dus stilzwijgend bekrachtigd en die bijgevolg uitvoerbaar gemaakt.

Het verdrag werd aangenomen op 14 juni 2007 tijdens de 69ste zitting van het Internationale Arbeidsconferentie van de IAO. Die aanneming staat gelijk met een ondertekening.

De verdragen van de IAO worden immers niet ondertekend maar aangenomen. De staten kunnen vervolgens partij worden bij het verdrag door het te ratificeren, na beëindiging van hun interne instemmingsprocedures.

Negen landen hebben momenteel dit verdrag geratificeerd: Angola, Argentinië, Bosnië en Herzegovina, Congo Republiek, Estland, Frankrijk, Marokko, Noorwegen en Zuid-Afrika. Het verdrag zal in werking treden 12 maanden nadat 10 landen hun ratificatie geregistreerd hebben bij de IAO.

6.2. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

(p.m.)

6.3. Advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving

(p.m.)

II. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN VAN HET VERDRAG

Preamble

De Algemene Conferentie van de IAO erkent dat de globalisatie een grote impact heeft op de visserijsector. De Algemene Conferentie beseft dat de IAO als belangrijkste taak de bevordering van fatsoenlijke arbeidsomstandigheden heeft. Het beschermen en verdedigen van de rechten van vissers valt dan ook onder deze taak. De bestaande IAO-verdragen, specifiek voor de visserijsector, waarnaar wordt verwezen, worden geacht aan herziening toe te zijn.

Deel I: Definities en toepassingsgebied (artikelen 1 – 5)

In dit deel staan een aantal begripsomschrijvingen zoals commerciële visvangst, visser, vissersschip en aanwervings- en arbeidsbemiddelingsdienst.

Het verdrag is van toepassing op alle vissers en op alle vissersvaartuigen die worden aangewend voor commerciële activiteiten.

Deel II: Algemene beginselen (artikelen 6 – 8)

Elke lidstaat zal wetten, reglementen of overige maatregelen aannemen en implementeren om aan de verplichtingen van dit verdrag te voldoen. Dit verdrag zal niets wijzigen aan wetten of overeenkomsten die gunstigere arbeids- en leefomstandigheden verzekeren.

Elke lidstaat zal de competente autoriteiten benoemen en mechanismen instellen voor de coördinatie tussen de relevante autoriteiten in de visserijsector.

De eigenaar van het vissersvaartuig draagt de volledige verantwoordelijkheid. Deze moet verzekeren dat de kapitein over de nodige middelen en faciliteiten beschikt. De kapitein draagt de verantwoordelijkheid over de veiligheid van de vissers aan boord, zoals het toezicht op de veiligheid en gezondheid van de vissers. Vissers moeten de wettige orders van de kapitein gehoorzamen.

Deel III: Minimumvereisten voor het werken aan boord van vissersvaartuigen (artikelen 9 – 12)

De minimumleeftijd voor het werk aan boord van een vissersvaartuig is 16 jaar. De bevoegde autoriteit kan evenwel de minimumleeftijd verlagen naar 15 jaar wanneer deze personen niet zijn gebonden door de leerplicht en een beroepsopleiding tot visser volgen. De bevoegde autoriteit kan personen van 15 jaar ook toelaten om licht werk te verrichten aan boord tijdens de schoolvakanties. Wanneer de werkactiviteiten gevaar inhouden voor de veiligheid en gezondheid, wordt de minimumleeftijd verhoogd naar 18 jaar.

De omschrijving van deze activiteiten en het toelaten van 16-jarigen na onderzoek wordt bepaald door de nationale wetten en regelgeving. Nachtwerk is verboden onder de 18 jaar.

Een medisch attest is vereist voor het werken aan boord van vissersvaartuigen. Elke lidstaat zal wetten, reglementen of andere maatregelen nemen met betrekking tot het medisch attest. Voor vissersvaartuigen van tenminste 24 meter of die meer dan 3 dagen op zee verblijven, kan bovendien niet afgeweken worden van de vereiste van een medisch attest.

Deel IV: Dienstomstandigheden (artikelen 13 – 24)

De vissersvaartuigen zijn voldoende uitgerust voor een veilige navigatie en staan onder leiding van een competente kapitein. De vissers hebben recht op regelmatige rustpauzes. Voor vissersvaartuigen met een lengte van minstens 24 meter of die meer dan 3 dagen op zee verblijven, worden minimumvoorwaarden gesteld.

De vissers moeten toegang hebben tot een efficiënt en goed gereguleerd systeem voor aanwerving en arbeidsbemiddeling.

In de gevallen en in lijn met de voorwaarden zoals beschreven in het verdrag, hebben zij recht op een kosteloze repatriëring. Bij verlies van het schip of in geval van schipbreuk moeten zij een schadeloosstelling krijgen.

De vissers moeten een billijke arbeidsovereenkomst krijgen en een regelmatig en volledig loon ontvangen voor hun werk.

Deel V: Accommodatie en voeding (artikelen 25 – 28)

De vissers moeten voedsel en drinkbaar water van goede kwaliteit krijgen onder de voorgeschreven hygiënische voorwaarden.

Op het vlak van huisvesting en vrije tijd zijn regels vastgelegd betreffende de grootte van de kajuiten en andere verblijfsruimtes, verwarming en ventilatie, het geluid, trillingen en andere omgevingsfactoren, de sanitaire installaties en de verlichting.

Deel VI: Medische verzorging, bescherming van de gezondheid en sociale zekerheid (artikelen 29 – 39)

De gezondheid van vissers moet worden beschermd en zij moeten een snelle toegang krijgen tot geneeskundige verzorging aan boord en aan land. Elk vissersvaartuig moet zijn uitgerust met medische apparatuur. Tenminste één visser aan boord is gekwalificeerd als eerste hulpverlener.

Ook moet er aandacht worden besteed aan preventie van arbeidsongevallen, werk gerelateerde ziektes en risico's en dit door middel van risico-evaluaties.

De verdragsluitende lidstaten moeten erop toezien dat de vissers en de personen ten laste een bescherming genieten op het vlak van sociale zekerheid. De gewaarborgde bescherming moet minstens betrekking hebben op medische verzorging, en uitkeringen bij ziekte, arbeidsongeval of beroepsziekte.

Deel VII: Naleving en toepassing (artikelen 40 – 44)

De verdragsluitende lidstaten moeten zich kwijten van de verantwoordelijkheden die het verdrag hen toebedeelt ten aanzien van de vissersvaartuigen die onder hun vlag varen. Zij moeten een doeltreffend systeem creëren dat instaat voor inspectie, rapportering, monitoring en het behandelen van klachten zodat de vereisten van dit verdrag zijn verzekerd.

Wanneer een lidstaat een klacht of bewijs ontvangt over een vissersvaartuig, dat onder diens vlag vaart en dat de normen van dit verdrag niet respecteert, wordt die lidstaat geacht de nodige stappen te nemen. Wanneer het een vissersvaartuig betreft dat niet onder diens vlag vaart, kan er worden ingegrepen wanneer de werkomstandigheden een manifest gevaar inhouden voor de veiligheid en gezondheid van de vissers. Ook wordt er een rapport naar de vlagstaat en naar de directeur-generaal van het Internationaal Arbeidsbureau verzonden.

In het verdrag is een "geen gunstiger behandeling"-clausule opgenomen, zodat vissersvaartuigen van staten die het verdrag niet hebben bekrachtigd, geen gunstiger behandeling ontvangen dan vissersvaartuigen die de vlag voeren van een staat die dit wel heeft gedaan.

Deel VIII: Amendementen van de bijlagen I, II en III (artikel 45)

Onder voorbehoud van de desbetreffende bepalingen van dit verdrag, kan de Internationale Arbeidsconferentie de bijlagen I, II en III wijzigen. De Raad van bestuur van het Internationaal Arbeidsbureau kan een item op de agenda plaatsen van de Conferentie met het oog op voorstellen van wijzigingen vastgesteld door een tripartiete vergadering van deskundigen. Hiervoor is een twee derde meerderheid van de stemmen nodig, uitgebracht door de afgevaardigden van de verdragsluitende partijen op de Conferentie en waarbij tenminste de helft het verdrag heeft geratificeerd.

Elke aangenomen wijziging treedt zes maanden na aanneming in werking.

Deel IX: Slotbepalingen (artikelen 46 – 54)

De verdragsluitende lidstaten moeten hun officiële bekrachtiging ter registratie meedelen aan de directeur-generaal van het Internationaal Arbeidsbureau. Slechts dan hebben de verdragsbepalingen een bindend karakter.

Dit verdrag herzielt het verdrag van 1959 betreffende de minimumleeftijd voor toelating tot de tewerkstelling als visser (nr. 112), het verdrag van 1959 betreffende het geneeskundig onderzoek van vissers (nr. 113), het verdrag van 1959 betreffende de arbeidsovereenkomst van vissers (nr. 114) en het verdrag van 1966 betreffende accommodatie van scheepsbemanningen (vissers) (nr. 126).

Het verdrag treedt in werking twaalf maanden nadat de bekrachtiging van tien lidstaten van de IAO, is geregistreerd waarbij geldt dat ten minste acht van die tien lidstaten een kustlijn hebben.

Een verdragsluitende lidstaat heeft de mogelijkheid om het verdrag op te zeggen na verloop van een termijn van tien jaar na de datum van de inwerkingtreding ervan. De opzegging wordt van kracht één jaar na de registratie. Een lidstaat die geen gebruik heeft gemaakt van die mogelijkheid, is gebonden voor een nieuwe termijn van tien jaar.

De directeur-generaal van het Internationaal Arbeidsbureau informeert de IAO-lidstaten over de registratie van alle bekrachtigingen, aanvaardingen en opzeggingen, en van de datum van inwerkingtreding van het verdrag. De directeur-generaal meldt elke registratie aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Het verdrag is opgesteld in het Frans en het Engels.

Bijlage 1 – Gelijkwaardigheid der maten

Deze bijlage bevat richtlijnen met betrekking tot het meten van de lengte van vissersvaartuigen.

Bijlage 2 – Arbeidsovereenkomst wegens scheepsdienst voor de zeevisserij

Deze bijlage geeft een opsomming van de gegevens die een arbeidsovereenkomst moet inhouden.

Bijlage 3 – Accommodatie aan boord van de vissersvaartuigen

Deze bijlage geeft een opsomming aan welke voorwaarden de (accommodatie van de) vissersvaartuigen moet voldoen. Zo worden bijvoorbeeld de grootte van de kajuiten en andere verblijfsruimtes, verwarming en ventilatie, het geluid, trillingen en andere omgevingsfactoren, de sanitaire installaties, de verlichting, enzoverder, behandeld.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,
Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport,
Philippe MUYTERS